

14 Οκτωβρίου 2022

Ο Ματρώζος

[Πολιτισμός](#) / [Ποίηση](#)

Ο Ματρόζος

Ένας Σπετσιώτης γέροντας, σκυφτός από τα χρόνια,
με κάτασπρα μακριά μαλλιά, με πύρινη ματιά,
σαν πλάτανος θεόρατος γυρμένος απ' τα χιόνια,
περνούσε πάντα στο νησί τα μαύρα γηρατειά.
Είναι από κείνη τη γενιά κι ο γέρο καπετάνος
που ακόμα και στον ύπνο του την έτρεμε ο Σουλτάνος.
Είναι από κείνους που έχυσαν το αθάνατό τους αίμα,
από τους χίλιους που έβγαλες, πατρίδα μου χρυσή,

είναι από κείνους που έβαλαν στην κεφαλή σου στέμμα
και άγνωστοι σβηστήκανε στο δοξαστό νησί.
Είχες αστέρια ολόλαμπρα στον ουρανό σου κι άλλα,
μα εκείνα που δεν έλαμψαν ήσανε πιο μεγάλα.
Σαν έγραψαν με το δαυλό της ιστορίας μόνοι,
χωρίς γι' αυτούς τους ήρωες μια λέξη αυτή να πει,
με την πληγή τους για σταυρό κι ατίμητο γαλόνη,
άλλοι στα δίχτυα εγύριζαν και άλλοι στο κουπί.
Κι οι στολοκάφτες των Σπετσών, τ' ατρόμητα λιοντάρια,
με τις βαρκούλες έπιαναν στο περιγιάλι ψάρια.
Ο γέρος μας παράπονο ποτέ δε λέει κανένα,
μα καπετάνους σαν ιδεί μες στα βασιλικά,
εκείνους που 'χε ναύτες του με μάτια βουρκωμένα
στα περασμένα εγύριζε και στα πυρπολικά,
και ξαπλωμένος δίπλα μου, μου 'λεγε εκεί στην άμμο
πόσα καράβια εκάψανε στην Τένεδο, στη Σάμο.
«Παιδί μου, τώρα εγέρασα, παιδί μου θ' αποθάνω»,
στο τέλος πάντα μου 'λεγε μ' έν' αναστεναγμό,
«Ένας Ματρόζος δεν μπορεί να κάνει το ζητιάνο,
μα να βαστάξω δεν μπορώ της πείνας τον καημό.
Κλαίω που αφήνω το νησί, θα πάω στην Αθήνα,
πριν πεθαμένο μ' εύρετε μια μέρα από την πείνα...
Μου λεν, ο καπετάν Κωνσταντής, απ' τα Ψαρά κει πέρα,
πως υπουργός εγίνηκε μεγάλος και τρανός,
κι αν θυμηθεί πως τη ζωή τού έσωσα μια μέρα
απ' έξω από την Τένεδο, μπορούσε ο Ψαριανός
να κάνει τίποτε για με κι ίσως να δώσουν κάτι
σ' εκείνον που 'χε τάλαρα τη στέρνα του γεμάτη».
Πέντε έξι ημέρες ύστερα εμπήκε στο βαπόρι
κι ακουμπιστός περίλυπος επάνω στο ραβδί,
ως που στην Ύδρα έφθασε, εγύριζε στην πλώρη
το λατρευτό του το νησί ο γέροντας να δει.
Και σκύβοντας τα κύματα δακρύβρεχτος ερώτα,
πως φεύγει τώρ' απ' το νησί και πως ερχόταν πρώτα.
«Εδώ τι θέλεις, γέροντα;» ρωτά τον καπετάνο
στο υπουργείο εμπροστά κάποιος θαλασσινός
ντυμένος στα χρυσά. «Παιδί μου, είναι πάνω
ο Κωνσταντής;». «Ποιος Κωνσταντής;». «Αυτός... ο Ψαριανός».
«Δε λεν κανένα Ψαριανό, εδώ είναι Υπουργείο,

να ζητιανέψεις πήγαινε μες στο φτωχοκομείο!». Ο γέρος ανασήκωσε το κάτασπρο κεφάλι και τα μαλλιά του εσάλεψαν σαν χαίτη λιονταριού και με σπιθόβολη ματιά μες απ' τα στήθια βγάνει με στεναγμό βαρύγνωμο φωνή παλληκαριού : «Αν οι ζητιάνοι σαν κι εμέ δεν έχυναν το αίμα, οι καπετάνοι σαν και σε δεν θα φορούσαν στέμμα!» Τότε ο Κανάρης που άκουσε φιλονικία κάτου, στο παραθύρι πρόβαλε να δει ποιος τον ζητεί και το νησιώτη βλέποντας λαχτάρησε η καρδιά του και να 'ρθει επάνω διέταξε με τον υπασπιστή. Κάτι η φωνή του γέροντα του εξύπνησε στα στήθη, κάτι που μοιάζει με όνειρο μαζί και παραμύθι. Τον κοίταξε τα μάτια του μες στα μακριά του φρύδια, που μοιάζανε σαν αετούς κρυμμένους στη φωλιά, στον καπετάνο εφάνηκαν με την φωτιά την ίδια, όταν τα εφώτιζε ο δαυλός τα χρόνια τα παλιά. Κι ένας τον άλλο κοίταζε κατάματα οι δυο γέροι, ο ημίθεος τον γίγαντα, ο ήλιος το αστέρι. «Δεν με θυμάσαι, Κωνσταντή;» σε λίγο του φωνάζει, «γρήγορα συ με ξέχασες, μα σε θυμάμαι εγώ!...». «Ποιος το 'λπιζε να δει ποτές», ο γέροντας στενάζει, «τον καπετάνο ζήτουλα, το ναύτη υπουργό!...». Και σκύβοντας την κεφαλή στα διάπλατά του στήθη, τη φτώχεια του ελησμόνησε, τη δόξα του εθυμήθη. «Ποιος είσαι, καπετάνο μου; Και ποιο 'ναι το νησί σου;», ο Ψαριανός τον ερωτά με πόνο θλιβερό, «πενήντα χρόνια, μια ζωή, περάσανε, θυμήσου απ' της καλής μου εποχής, εκείνης τον καιρό. Μήπως στην Σάμο ήσουνα την εποχή εκείνη; Στην Κω, στην Αλεξάνδρεια, στη Χιο, στη Μυτιλήνη;» Απ' έξω απ' την Τένεδο ...πενήντα πέντε χρόνια επέρασαν απ' την στιγμήν εκείνη, σαν φτερό. Σαν να σε βλέπω Κωνσταντή, δε θα ξεχάσω αιώνια... Ακόμα στο μπουρλότο σου καβάλα σε θωρώ... Χρόνος δεν ήταν που 'καψες στη Χιο τη ναυαρχίδα κι ήταν η πρώτη μου φορά εκείνη που σε είδα... Απ' έξω απ' την Τένεδο, θυμάσαι; Μια φρεγάδα σ' έβαλε εμπρός μ' αράπικου αλόγου γληγοράδα

μ' οχτώ βατσέλα πίσω της εμοιάζαν περιστέρια
κι εσύ γεράκι γύρω τους... επάνω στο μπουρλότο,
που την κορβέτα τίναξες πρωτύτερα στ' αστέρια,
σαν δαίμονας μες στον καπνό γλυστρούσες και στον κρότο.
Σε καμαρώνω από μακριά... κι οι ναύτες κι ο λοστρόμος
μ' εξώρκιζαν να φύγουμε τους είχε πιάσει τρόμος,
γιατί η αρμάδα ζύγωνε επάνω στο τιμόνι
θάρρος στους ναύτες σου έδινες... δεν βάσταξε η καρδιά μου,
σε μια στιγμή χανόσουν, σε μια στιγμή και μόνη
και «όρτσα! μάινα τα πανιά!» φωνάζω στα παιδιά μου.
Στο στρίψιμο του τιμονιού μας σίμωσες... μ' αντάρα,
ο Τούρκος κοντοζύγωνε η μαύρη μου καμπάρα
αστροπελέκια και φωτιές και κεραυνούς πετούσε,
μα σαν δελφίни γρήγορα κι εκείνος εγλιστρούσε.
Οι ναύτες μου φωνάζανε: «Τι κάνεις καπετάνο;»
Κι εγώ τους λέω: «Τον Ψαριανό να σώσω κι ας πεθάνω...».
Και σου πετώ τη γούμενα... και δένεις το μπουρλότο...
κάνω τιμόνι δεξιά... το φλογερό το χνώτο
του Τούρκου θα σε βούλιαζε - θυμάσαι; Σου φωνάζω,
«Πρώτος απ' όλους ν' ανεβείς», μα δεν μ' ακούς κι αφήνεις
άλλοι ν' ανέβουν... έσκυπα κι απ' τα μαλλιά σ' αδράζω,
και σ' έσωσα κι εφύγαμε... μα δάκρυα βλέπω χύνεις!...».
«Ματρόζε μου!» δακρύβρεχτος ο Κωνσταντής φωνάζει
και μες στα στήθη τα πλατιά σφιχτά τον αγκαλιάζει.
Κι ενώ οι δύο γίγαντες με τα λευκά κεφάλια
στ' άσπρα τους γένεια δάκρυα κυλούσαν σαν κρυστάλλια,
δυο κορφοβούνια μοιάζανε γεμάτα από το χιόνι,
όταν του ήλιου το φιλί την άνοιξη το λειώνει.-

ΣΗΜΕΙΩΣΗ:

Ο Σπετσιώτης Αλέξανδρος ή Λέκκας, όπως είναι ευρύτερα γνωστός, Ματρόζος υπήρξε από τους πλέον διακεκριμένους ναυμάχους και πυρπολητές της γενέτειράς του. Γεννήθηκε μες στην ανέχεια περί το 1795 και πέθανε το 1868 φτωχός και αγνοημένος. Σε σωζόμενα έγγραφα της εποχής αναφέρεται ως Λέκκας Ματρόζης.

Το «Ματρόζος» πιθανόν να επικράτησε μεταγενέστερα όταν απλώθηκε η φήμη του σε όλη την Ελλάδα χάρη στο ομώνυμο ποίημα του Σπετσιώτη ποιητή Γεωργίου Στρατήγη (1860-1938). Ο Λέκκας Ματρόζος συμμετείχε στην εν Ερεσώ πυρπόληση του τουρκικού δικρότου και της ναυαρχίδας του Καρά Αλή, στο λιμάνι της Χίου. Διακρίθηκε ιδιαίτερα στην περίφημη ναυμαχία του Γέροντα (29 Αυγ. 1825), αλλά και στις συμπλοκές γύρω από τη Σάμο και σε πολλά άλλα επεισόδια του ναυτικού αγώνα. Στην Τένεδο μάλιστα έσωσε τη ζωή του Κωνσταντίνου Κανάρη (1793-1877). Στις 7 Απριλίου 1836, με διαταγή του βασιλιά Όθωνα, του απονεμήθηκε ο Αργυρός Σταυρός του Ελληνικού Βασιλείου.

Αυτόν, λοιπόν, τον Κανάρη, του οποίου τη ζωή είχε γλυτώσει κοντά στην Τένεδο, πήγε να συναντήσει στην Αθήνα ο ήρωας γερο-Ματρόζος, που ζούσε σεμνός και αφανής όλα τα χρόνια της ζωής του, μέχρι που η πείνα τον ανάγκασε να καταπιεί την υπερηφάνειά του και να ζητήσει βοήθεια. Στο Υπουργείο, δυστυχώς, του έκλεισε το δρόμο ένας άνθρωπος, που ευεργετημένος ασκούσε τη μικρή εξουσία του με υπεροψία. Κατά καλή του, όμως, τύχη, άκουσε τη συνομιλία τους ο Υπουργός, ο μεγαλόψυχος Κανάρης, και ο γερο-Ματρόζος δεν έφυγε άπρακτος και πικραμένος.

Το περιστατικό αυτό, πολύ συγκινητικά, αφηγείται στο υπέροχο ποίημά του ο Σπετσιώτης ποιητής Γεώργιος Στρατήγης.

<https://bit.ly/3CX5ftU>